

Smernica 2012/27/EÚ o energetickej efektívnosti

Smernica 2012/27/EÚ Európskeho parlamentu a Rady z 14. 11. 2012 o energetickej efektívnosti, ktorá nahrádza smernice 2006/32/ES o energetických službách a 2004/8/ES o podpore výroby elektriny z kogenerácie, vstúpila do platnosti 5. 12. 2012. Musí sa transponovať do slovenskej legislatívy do 5. 6. 2014, čo je aj základná transpozičná lehota smernice. Okrem toho sú definované rôzne termíny pre konkrétne úlohy.

Základnou úlohou smernice je úprava legislatívneho rámca v oblasti energetickej efektívnosti tak, aby bolo možné dosiahnuť cieľ energetickej efektívnosti, ktorý je stanovený v Stratégii Európa 2020 vo výške 20 % úspor z primárnej energie v roku 2020. Z tohto dôvodu Komisia navrhla spojiť smernicu o energetickej efektívnosti, upravujúcu stranu spotreby – 2006/32/ES (ESD) a smernicu 2004/8/ES o podpore výroby elektriny z kogenerácie (CHP) upravujúcu stranu výroby z hľadiska energetickej efektívnosti, čím sa vytvorila jedna priezovná smernica pre oblasť energetickej efektívnosti. Spojenie malo zabezpečiť synergiu medzi stranami výroby a spotreby a znížiť administratívne bremeno spočívajúce v dvoch samostatných smerniciach. Smernica ďalej nahrádza článok 9 zo smernice 2010/30/EÚ o ekodizajne a dopĺňa článok 6 smernice 2009/125/ES o energetickom štitkovaní.

Avšak z hľadiska potreby sprísnenia viacerých existujúcich opatrení a zdefinovania úplne nových opatrení bol nakoniec vytvorený dokument, ktorý je publikovaný v Úradnom vestníku EÚ na 60 stranách a obsahuje viac ako 250 rôznych úloh a 14 detailných príloh.

Čo nám smernica o energetickej efektívnosti prináša?

Národný indikatívny cieľ energetickej efektívnosti

Podľa článku 3 treba stanoviť národný indikatívny cieľ energetickej efektívnosti do roku 2020. Formu vyjadrenia cieľa si určí každý štát sám, a to buď vo forme primárnej alebo konečnej absolútnej spotreby energie, primárnej alebo konečnej úspory energie, alebo vo forme energetickej náročnosti. Pre potreby jednotného vykazovania sa musí cieľ vyjadrený vo forme absolútnej primárnej spotreby energie a absolútnej konečnej spotreby energie poslať do Bruselu a zároveň predložiť prepočet cieľa z jednej formy do druhej. Tento národný indikatívny cieľ treba oznámiť Komisii do 30. 4. 2013. Pri stanovení národného indikatívneho cieľa treba vziať do úvahy európske parametre – celoeurópsku maximálnu primárnu spotrebu energie v absolútnej hodnote 1 474 Mtoe a konečnú spotrebu energie v absolútnej hodnote 1 078 Mtoe v roku 2020. Okrem týchto aspektov možno vziať do úvahy zmeny v jadrovej energetike a v obnoviteľných zdrojoch energie, vývoj a predpoklad rozvoja HDP a zmeny v dovoze a vo vývoze palív. Európska komisia následne posúdi, či majú tieto navrhnuté národné indikatívne ciele spolu tendenciu dosiahnuť 20 % cieľ.

Energetická hospodárnosť budov

Opatrenia v oblasti budov dopĺňajú už existujúce požiadavky zo smernice 2010/31/EÚ o energetickej hospodárnosti budov (EPBD). Základné navrhnuté opatrenia sú:

- vypracovanie dlhodobej stratégie mobilizácie investičných prostriedkov pre potreby obnovy národného fondu budov vrátane prehľadu fondu budov,
- identifikácia nákladovo efektívnych opatrení pre každý typ budovy, opatrení a politik na podporu nákladovo efektívnych hlbokých obnov, perspektív pre budúce investičné rozhodnutia,
- odhad očakávaných úspor energie.

Prvý konkrétny povinných čiastkový cieľ v tejto smernici sa takisto týka budov. Ide o potrebu každoročne od 1. 1. 2014 obnoviť 3 % budov, ktoré sú vo vlastníctve alebo využívané ústrednými orgánmi štátnej správy, vykurované alebo chladené, nespĺňajú požiadavky na minimálnu obnovu a majú celkovú podlahovú plochu väčšiu ako 500 m², od 9. 7. 2015 od 250 m², minimálne na úroveň minimálnych požiadaviek na energetickú hospodárnosť budov, stanovených na základe smernice EPBD. Súčasťou úlohy je aj vytvorenie zoznamu týchto budov, pričom sa nemusia započítať historické budovy, budovy ozbrojených síl a budovy používané na bohoslužby. Alternatívne k tomuto postupu možno obnoviť menšie množstvo budov, ale s vyššími úsporami porovnateľnými so základným postupom.

Verejné obstarávanie

Ďalšia oblasť pokrytá touto smernicou je verejné obstarávanie. Tu treba zaviesť povinnosť, aby ÚOŠŠ obstarávali iba výrobky, služby a budovy s vysokou energetickou efektívnosťou, pokiaľ je to v súlade s nákladovou efektívnosťou, ekonomickou realizovateľnosťou, udržateľnosťou zo širšieho hľadiska, technickou vhodnosťou a dostatočnou hospodárskou súťažou, a to najmä výrobky v najvyššej triede energetickej efektívnosti pri kontraktach nad 130 000 eur. Pre orgány na nižších úrovniach je toto opatrenie dobrovoľné. V základných kritériách na výber produktov musia byť uvedené aj kritériá, ako je nákladová efektívnosť, technická zdatnosť a dostatočná konkurencieschopnosť.

Základným článkom smernice s povinným cieľom a najväčším dosahom na oblasť energetickej efektívnosti je článok 7 a povinnosť vytvoriť schémy úspor energie na obdobie 1. 1. 2014 až 31. 12. 2020. Každý rok sa má ušetriť 1,5 % z priemeru predaja energie všetkých distribútorov energie a maloobchodníkov s energiou v rokoch 2010 – 2012 pomocou každoročných nových opatrení. Kumulatívny cieľ do roku 2020 sa tým kumulatívne zvyšuje o 1,5 % a za 7 rokov môže dosiahnuť až 42 %. Zo základu cieľa stanoveného celkovým predajom možno úplne vyňať spotrebu energie v doprave a najviac 25 % z cieľa sa môže nahradiť úsporami od 1. 1. 2009 s dosahom aj po roku 2014, úsporami z premeny, prenosu a distribúcie, postupným nárastom cieľa alebo znížením predaja energie o priemysel zahrnutý v schémach ETS. Tento cieľ možno dosiahnuť aj alternatívnym spôsobom cez štátne programy, fondy alebo schémy alebo kombináciou oboch možností. Alternatívny spôsob plnenia tejto povinnosti má rad obmedzení, ktoré preferujú základnú povinnú schému oproti iným alternatívam, napríklad nemožno započítať všetky dosiahnuté úspory energie, ale iba tie, ktoré sa dosiahnu nad rámec povinností stanovených v európskej legislatíve.

Smernica nabáda maximalizovať financie z viacerých existujúcich fondov a zriadiť nové finančné nástroje. Komisia dostala za úlohu pomôcť členským štátom. Vytvorila sa možnosť zriadiť fond energetickej efektívnosti, pričom plnenie cieľa z úspor v budovách a v povinných schémach možno urobiť aj formou príspevku do tohto fondu. Takisto výnosy zo schém ETS môžu byť použité na opatrenia v oblasti budov.

Energetický audit

V oblasti energetického auditu sa zavádza povinnosť vykonať energetický audit každé 4 roky pre podniky, ktoré nie sú malým a stredným podnikom podľa Európskej definície MSP. Prvý audit sa musí urobiť do 5. 12. 2015. Tieto audity musia byť nezávislé, vysoko kvalitné, nákladovo efektívne a kontrolované nezávislými orgánmi a musia ich robiť kvalifikovaní a/alebo akreditovaní odborníci spĺňajúci kvalifikačné kritériá. Môže sa uplatniť výnimka pre podniky so zavedeným systémom energetického manažmentu (EnMS) alebo environmentálneho manažmentu (EMAS), ktorých súčasťou je energetický audit spĺňajúci náležitosti smernice. Energetický audit pre MSP sa má podporovať cez podporné programy vrátane podpory realizácie odporúčaní z auditu. MSP majú byť tiež informované o možnostiach využitia EnMS a EMAS. Domácnosti majú byť informované o možnostiach energetických auditov.

Slovensko má do 31. 12. 2014 posúdiť kvalitu svojich kvalifikačných, akreditačných a certifikačných schém a v prípade potreby ich zlepšiť alebo zriadiť nové. Vzdelávacie programy a kvalifikačné schémy majú byť zavedené pre energetických audítorov (už je), poskytovateľov energetických služieb, energetických manažérov a inštalatérov energetických častí budovy.

Presné meradlá

Podľa smernice treba nainštalovať presné meradlá elektriny, zemného plynu, tepla, chladu a teplej vody za konkurencieschopné ceny, zobrazujúce skutočnú spotrebu a skutočné obdobie využívania, nákladovo efektívne z pohľadu úspor a tam, kde je to technicky vhodné. Individuálne meradlo sa poskytne vždy, keď sa nahrádza existujúce meradlo, pri zriadení nového pripojenia v novej budove a pri uskutočnení významnej obnovy budovy podľa smernice EPBD. Meradlá na vstupe tepla, chladu a teplej vody do bytových domov pripojených na systémy centrálného zásobovania teplom a chladom alebo na centrálny zdroj pre niekoľko budov musia byť nainštalované do 5. 6. 2014.

Individuálne meradlá tepla, chladu alebo teplej vody v budovách s centrálnym zdrojom tepla alebo pripojených na systémy centrálného zásobovania teplom musia byť nainštalované do 31. 12. 2016. V prípade, že to nie je možné alebo je to nákladovo efektívne, použijú sa pomerové rozdeľovače tepla. Ak ani tie nie sú nákladovo efektívne, možno zvážiť alternatívne metódy merania spotreby.

Údaje o rozúčtovaní majú byť od 31. decembra 2014 presné a založené na skutočnej spotrebe. Koncoví odberatelia musia mať jednoduchý prístup k informáciám o histórii spotreby, ktoré im umožnia vlastnú kontrolu. Doplňujúce informácie obsahujú súhrnné údaje za tri predchádzajúce roky a podrobné údaje o používaní v ktoromkoľvek dni, týždni, mesiaci a roku, dostatočné pre komplexný prehľad aktuálnych nákladov na energiu za minimálne 24 predchádzajúcich mesiacov alebo za obdobie od platnosti zmluvy o dodávke a dostupné cez internet alebo cez meracie zariadenie.

Informácie o vyúčtovaní energie a o histórii spotreby koncového odberateľa sa musia sprístupniť poskytovateľovi energetickej služby, ktorého určil na vlastnú žiadosť koncový odberateľ. Koncový odberateľ si bude môcť vybrať z ponuky dostávať elektronické informácie o vyúčtovaní alebo priamo elektronické vyúčtovanie, pričom na požiadanie dostane jasné a zrozumiteľné vysvetlenie o tom, akým spôsobom bolo jeho vyúčtovanie zostavené, najmä ak nie je založené na skutočnej spotrebe. Vo vyúčtovaní sa uvedú informácie, ktoré poskytnú koncovým odberateľom komplexný prehľad o aktuálnych nákladoch na energiu. Informácie uvedené vo vyúčtovaní sa na žiadosť koncového odberateľa nemusia považovať za výzvu na úhradu. Informácie a odhady týkajúce sa nákladov na energiu sa poskytnú odberateľovi na požiadanie, včas a v ľahko zrozumiteľnom formáte, ktorý im umožní porovnať ponuky na rovnocennom základe. Náklady na prístup koncových odberateľov k informáciám znášajú dodávateľia. Distribúcia nákladov pri rozúčtovaní sa má urobiť na nekomerčnom základe.

Slovensko musí vypracovať analýzu potenciálu pre VÚ KVET a efektívne CZT do 30. 12. 2015. Analýza nákladov a výnosov

(CBA) na využitie VÚ KVET a efektívne CZT sa vykoná pri pláne alebo významnej rekonštrukcii elektrárne nad 20 MWt, pláne alebo významnej rekonštrukcii závodnej elektrárne nad 20 MWt, pláne alebo významnej rekonštrukcii siete CZT alebo pri návrhu nového zdroja tepla nad 20 MWt. Autorizačné a povoloacie kritériá pre VÚ KVET a ECZT obsahujú všeobecnú povinnosť vypracovať analýzu nákladov a výnosov a podať informáciu, ako boli závery analýzy rešpektované. Výnimku z povinnosti vypracovať analýzu nákladov a výnosov majú jadrové elektrárne, elektrárne CCS a špičkové elektrárne do 1 500 hodín. Na miestnej a regionálnej úrovni sa má zohľadniť potenciál využívania efektívneho CZT a chladu, najmä v súčinnosti s VÚ KVET. Takisto sa má zohľadniť potenciál rozvoja miestnych a regionálnych trhov s teplom.

Regulátor poskytne stimuly pre DSO a TSO, aby sa mohli poskytovať systémové služby využitím potenciálu inteligentných sietí a úspor energie. Regulácia siete a tarify nesmú zamedziť podporu úsporám energie. Regulácia tarify elektriny musí spĺňať špecifické kritériá. Tarify v elektrine musia reflektovať zníženie nákladov v sieťach, dosiahnuté na strane spotreby a zníženie spotreby energie. Sieťová regulácia a tarify nesmú brániť prevádzkovateľom siete a maloobchodným energetickým spoločnostiam pri sprístupnení systémových služieb formou opatrení na strane spotreby, pri riadení spotreby a pri distribuovanej výrobe na organizovaných trhoch s elektrinou. Sieťové alebo maloobchodné tarify môžu podporovať dynamickú tvorbu cien pre opatrenia v rámci reakcie strany spotreby, ktoré prijímajú koncoví odberatelia.

Do 30. 6. 2015 sa má posúdiť potenciál energetickej efektívnosti plynárenskej a elektrizačnej infraštruktúry, a to najmä prenos, distribúcia, riadenie zaťaženia a interoperabilita, pripojenie k zariadeniam na výrobu energie a prístup k zariadeniam s veľmi malým výkonom. Má sa zabezpečiť informovanosť o dostupných finančných mechanizmoch a schémach, pričom časť informácií má smerovať do bánk. Operátor trhu poskytne informácie o energetickej efektívnosti.

Treba informovať verejnosť o výhodách energetickej efektívnosti a o opatreniach na podporu úspor energie pre malých zákazníkov a domácnosti. Majú sa použiť fiškálne stimuly, má sa informovať o prístupe k financiam, grantom alebo dotáciám. Pri zavedení inteligentných meracích zariadení sa má informovať o ľahko dosiahnuteľných a nákladovo efektívnych úsporách a o opatreniach energetickej efektívnosti.

Výrazne sa má podporiť trh s energetickými službami formou podpory prístupu malých a stredných podnikov k energetickým službám, šírenia informácií o dostupných kontraktov a o finančných nástrojoch, grantoch, úveroch a stimuloch a značiek kvality. Má sa vytvoriť zoznam dostupných poskytovateľov energetických služieb, kvalifikovaných a certifikovaných podľa čl. 16. Využívanie energetických služieb vo verejnom sektore sa má dosiahnuť poskytnutím modelových kontraktov a informácií o najlepších typoch kontraktov.

V rámci podávania informácií do Európskej komisie sa má každoročne do 30. 4. vypracovať správa obsahujúca základné informácie o energetike a úsporách energie, o výrobe elektriny a tepla z vysokoúčinnnej a nízkoúčinnnej kombinovanej výroby, o inštalovaných výkonoch a palivách KVET a ECZT a chladenia z pohľadu celkovej výroby elektriny a tepla a o primárnych úsporách energie z VÚ KVET. Každé tri roky sa vypracuje akčný plán energetickej efektívnosti, prvý do 30. 4. 2014, obsahujúci podrobné informácie o opatreniach zo smernice a opatrenia zavedené s cieľom dosiahnutia úspor energie.

Ing. Miroslav Mariaš, MH SR

miroslav.marias@mhsr.sk